

Birinci Şua'da geçen; "Hadîste vârid olduğu gibi, 'Her bir âyetin mânâ mertebelerinde bir zâhiri, bir bâtını, bir haddi, bir muttalaı vardır...' Bu hadisın izahını yapar mısınız?

Birinci nokta: Hadîste vârid olduğu gibi, 'Her bir âyetin mânâ mertebelerinde bir zâhiri, bir bâtını, bir haddi, bir muttalaı vardır. Bu dört tabakadan herbirisinin hadîsçe وَنُسُوءٍ وَنُجُوشٍ tâbir edilen fûrûatı, işârâtı, dal ve budakları vardır.' meâlindeki hadîsin hükmüyle, Kur'ân hakkında nazil olan bu âyet-i kudsiye fer'î bir tabakadan ve bir mânâ-yı işârîsiyle de Kur'ân ile münasebeti çok kuvvetli bir tefsirine bakmak, şe'nine bir nakîse değil, belki o lisanü'l-gaybdaki i'câz-ı mânevîsinin muktezasıdır.'(1)

"Ne yaş, ne de kuru hiçbir şey yoktur ki, apaçık bir şekilde kitapta yazılmış olmasın." (En'âm, 6/59)

Yukarıdaki paragrafta ifade edilen hadisın de hükmüyle ayetin zahir ve sarîh manasından başka çok latîf ve ince mana ve mertebeleri vardır. Bu latîf ve ince manaların da çok derinlikleri vardır ki, bunları keşfedip çıkarmak; ancak ehline mahsustur. Bu da birçok ilmi alanda uzman olmayı gerektiriyor.

Tarihte sadece Üstad Hazretleri değil, birçok dil ve gramer ustası ayetlerin belagat kıvrımları arasından bu gibi manevî incileri ve elmasları çıkarmışlar ve insanların nazarlarına sunmuşlardır.

Fıkıh müçtehitleri, ayetlerin bu geniş ve derin sahasına inerek, oralardan avam insanlara çözümler sunmuşlardır. Yani bir ayetin kökü ve esasından başka *-ki kökü ve esası herkesçe kabul edilmesi gerekli olan zahir ve sarîh manasıdır-* dal ve budakları da vardır. Yani remzi ve işari birçok manaları da mevcuttur demektir. Hadiste işaret edilen ana tema; ayetin genişliği ve mana zenginliğidir. Ayeti sadece zahirine ve sarîh manasına hapsetmek ve diğer remzi ve işari manalarını inkar etmek bir hastalıktır. Tabi bu remzi ve işari manalar, ayetin zahir ve sarîh manası ile mütenasip ve uyumlu olmak durumundadır. Yoksa ayetin kök ve esası hükmünde olan zahir ve sarîh manalarını inciten manalar batıldır.

(1) bk. [Şualar, Birinci Şua, Yirmi Dördüncü Ayet ve Ayetler.](#)